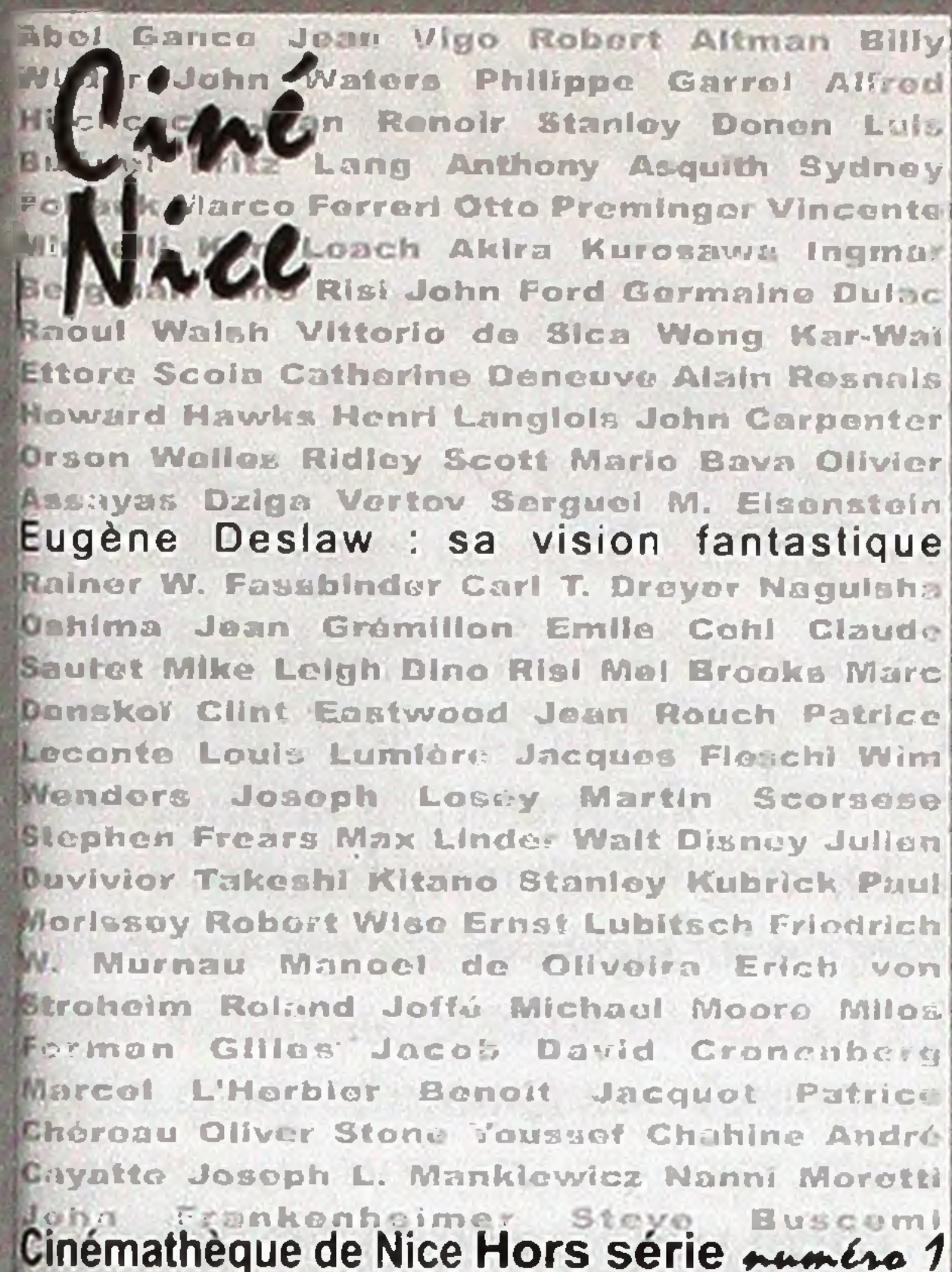

Фантастичні візії Євгена Деслава

Три роки тому ми вже повідомляли читачів про першу в світі ретроспективу видатного кіноавангардиста, українця за походженням Євгена Деслава (Є.Слабченко, 1899-1966), що відбулася тоді в Парижі, в Центрі Помпіду (див.: Кіно-Театр. — 2004. — №6. — С.47). З нагоди тогочасної ретроспективи було видано (французькою) книжку авторських та критичних текстів, де зібрано власні декларації кінематографіста й критичні відгуки на його сміливі експериментальні стрічки.

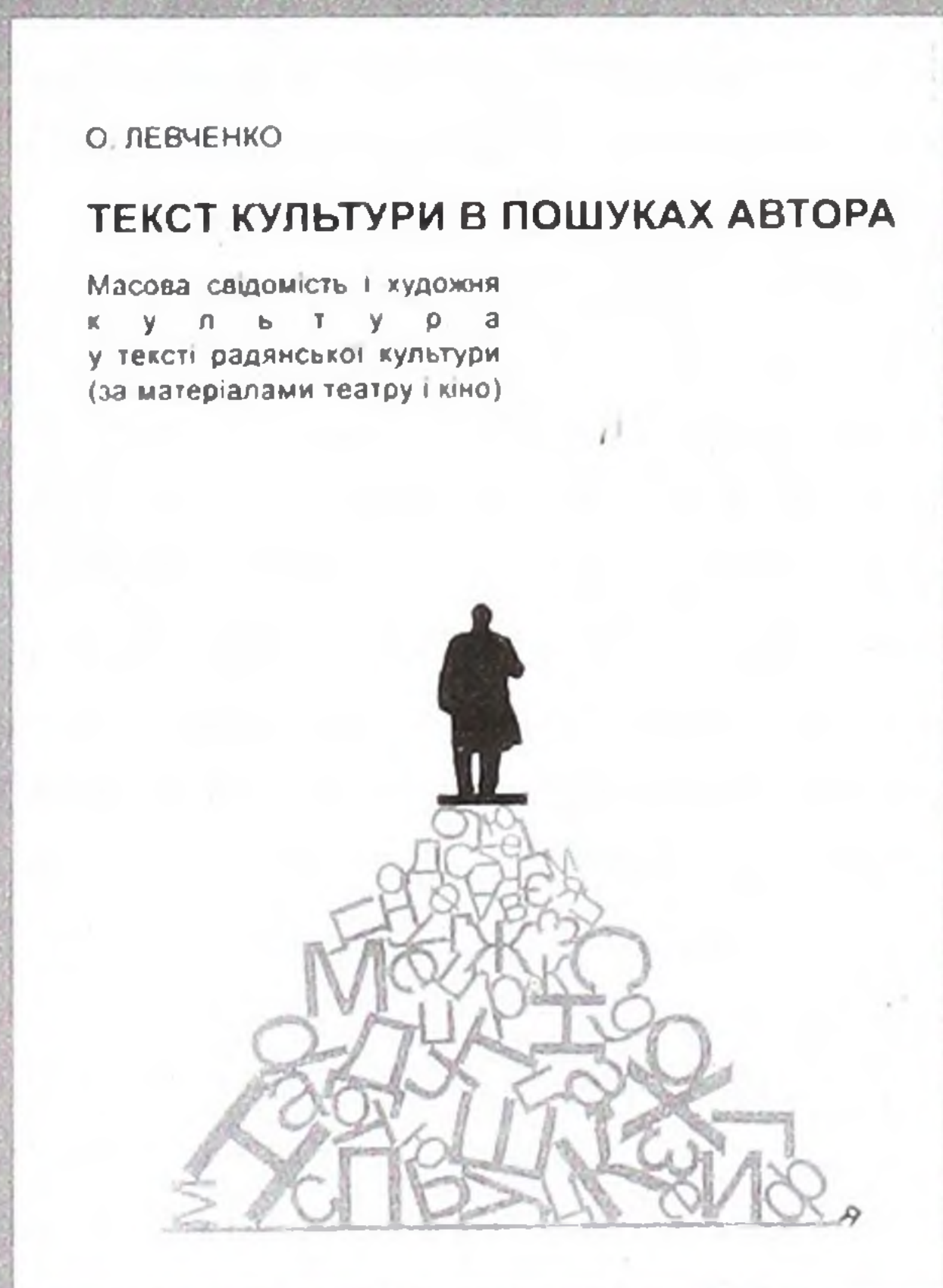
За час, що сплинув, архівна скарбниця збагатилася чималою кількістю кіно-, фото- та паперових документів, пов'язаних із ім'ям Деслава. Нова книжка «Євген Деслав: фантастичні візії» (теж французькою), здійснена, як і попередня, невтомним дослідником історії українського кіно Любомиром Госейком, містить перш за все таку нову інформацію. Близько десятка текстів, написаних самим Є.Деславом, не менша кількість свідчень про нього, серед яких — уривки неопублікованих спогадів Юлії Солнцевої, що, як зазначено, зберігаються у Київському музеї Довженка, а також втричі об'ємніша за попередню біографія митця, — такі здобутки нинішньої праці. Ми значно більше дізнаємося тепер і про французький авангард, експерименти в царині якого, «попри загальноприйняту думку, насправді не припинялися ніколи» (С. 34), і про контакти французької кінематографії з українською, можливі до моменту застигання сталінського тоталітаризму в середині 1930-х. Вже в попередній публікації повідомлялося, наприклад, що

1930 (!) року Деслав розпочав спільну з ВУФКУ роботу над фільмом «Людина і хліб», присвяченим голоду в українському селі. Три роки тому нічого конкретного про цей проект не було відомо, крім факту його заборони 1932 або 1933 року. Тепер знаємо, що зйомки розпочалися 1931 року, призупинялися й потім знов починалися 1932-го, аби потім припинитися зовсім; а до того ж, виявляється, збереглися три фотограми, одну з яких наведено на С.20 книжки. З симетрично скомпонованого кадру з подвійною експозицією, що добре вписується в обриси уявної літери Х, цілком у дусі Дзиги Вертова, можемо судити про універсальність кіномови тодішнього авангарду. Здатність же автора бачити наперед тенденції так званої колективізації просто вражає (в дирекції студії тоді вона викликала паніку, й матеріал був знищений — С.23).

Книжку взагалі ілюстровано значною кількістю афіш, портретів, документів та — що важливо для тих, кому переглянути фільми Євгена Деслава вдасться не скоро, — якісно зробленими фотографіями з його стрічок від 1928 року («Марш машин», «Електрична ніч») до 1957 («Фантастична візія»). Естетика деславівських кадрів така, що вони цілком спроможні існувати як окремі, взяті у своїй статичній фіксації фотоконпозиції, нічим не гірші за роботи майстрів Баугаузу. Отже, нова книга, присвячена митцеві, здатна привабити читача-глядача навіть і без перекладу, як візуальний об'єкт.

Михайло Собуцький

Хто є батьком радянської культури?

Левченко О.Г.

Текст культуры в поисках автора

Масова свідомість і художня культура

у тексті радянської культури

(за матеріалами театру і кіно). К., 2006.

“Текст культуры в поисках автора” — вже у назві культурологічно-філософської книги Олени Левченко є певне лукавство. Адже автори радянської культури відомі — це новітні жерці-атеїсти, які розробили просту і дієву ідеологічну систему впливу на маси на основі давно відомих міфів. Ідеологічна платформа цієї системи (якщо хтось не знає, або вже забув вузівські знання радянського періоду) — це своєрідний символ віри, куди входять пункти: 1) робітничий клас — передова сила суспільства, гегемон; 2) провідна роль компартії в побудові соціалістичного і далі комуністичного

суспільства. Основними релігійними текстами були — історія КПРС (старий завіт) та моральний кодекс будівника комунізму (євангеліє). Головне політуправління Радянської Армії і Військово-морського флоту підпорядковувалось безпосередньо Політбюро ЦК КПРС (генсеку), а ідеологічний відділ при ЦК КПРС мав свого папу, який через сітку помісних культових організацій керував культурою і пропускав через призму символу віри всі новостворені ікони (в сучасній науковій термінології — текст культури).

У цій системі і мистецтво, і митці, які витво-